

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.25, maj 2025

Indledningen er redigeret af Stine Guldahl Holst og Krista Stinne Greve Rasmussen
Tilsyn ved dr.phil. Henrik Yde

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til

“Den tapre Landsoldat”

ved Steen Tullberg

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Baggrund
- 3 Indhold
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

“Den tapre Landsoldat” indgik i første årgang af *Folkekalender for Danmark*, der udkom i perioden 1851 til 1875. *Folkekalender for Danmark* var blevet til på initiativ af forlæggerne C.C. Lose, O.H. Delbanco og C.G. Iversen, som bl.a. lancerede kalenderen som en modvægt til tyske folkekalendere, der havde vundet indpas på det danske marked (*Fædrelandet* 1851, 25. november, s. 1099). Det er muligvis redaktørerne, der har opfordret Grundtvig til at bidrage til kalenderen. For en karakteristik af *Folkekalender for Danmark*, se indledningen til [“Nytaars-Ønske”](#) (Riisager 2024).

2 Baggrund

Grundtvigs digt blev ledsaget af en illustration af H.V. Bissens statue af den tapre landsoldat, der var et mindesmærke for den danske sejr over slesvig-holstenerne ved Fredericia den 6. juli 1849. I den ledsagende note oplyses det, at “Velvillige Landsmænds Bidrag have gjort det muligt at faae Statuen støbt i Bronze, og paa denne Maade udført vil den pryde Valpladsen ved Fredericia.”

Kort efter slaget ved Fredericia havde man nedsat en komite til frembringelse af et sejrsmonument og iværksat en indsamling til formålet. Bissens udkast til en bronzestatue med titlen “Den tappe Landsoldat efter Seiren” vandt konkurrencen. Statuen blev udført 1850-1851, men først opstillet i bronze i 1858 på årsdagen for slaget ved Fredericia. Ved denne lejlighed holdt Orla Lehmann en tale.

Bissens statue er et udtryk for den forvandling, der var sket i synet på den danske landsoldat, fra ordinær og ringeagtet almuemand til fejret nationalhelt. Baggrunden var indførelsen af den almindelige værnepligt i Junigrundloven i 1849 og Treårskrigenes sejr. Det nye billede af landsoldaten kom til udtryk i en mangfoldighed af kunstneriske genrer, bl.a. i sange og digte og i maler- og billedhuggerkunsten. Det berømteste eksempel er nok Treårskrigenes store hit, Peter Fabers soldatervise “Dengang jeg drog afsted” (eller “Den tappe Landsoldat”) med melodi af Emil Hornemann (jf. Adriansen 2003, bind 2, s. 226-232).

3 Indhold

Grundtvigs digt “Den tappe Landsoldat” består af syv strofer, hvoraf første og sidste strofe udtrykker landsoldatens nye heltestatus i samtiden. Det sker med forlæg i sagnet om Rolf Krake, “Da *Hotte* blev til *Hjalte*.” Da Grundtvig optog digtet i *Danskeren*, føjede han følgende forklarende note til: “Efter det *islandske* Sagn var nemlig Rolv Krages berømte Mærkesmand [dvs. bannerfører] *Hjalte* en sællandsk Bondesøn, som ellers hed *Hotte* og var en stor Kryster, til *Biarke* gav ham Blodet af en *Elg* at drikke.” (Grundtvig 1851, s. 755).

I strofe 2 nævnes landsoldatens fortjenester “fra *Frederits* til *Fredriksstad*”, hvilket henviser til de sejrrige slag ved Fredericia den 6. juli 1849 og Treårskrigenes sidste større slag, der fandt sted ved Fredriksstad i oktober 1850. I strofe 4 alluderes der til Peter Fabers berømte sang om landsoldaten og i strofe 3 til Bissens statue. I strofe 6 henvises til sagnet om den danske kongesøn Uffe hin Spage, der på Ejderøen besejrede to saksiske krigere. Dette kan være en reminiscens af Bissens oprindelige skitser til et sejrsmonument, der netop portrætterede Uffe hin Spage.

4 Anvendt litteratur

- Adriansen, Inge (2003) *Nationale symboler i Det Danske Rige 1830-2000*, bind 1-2. København.
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Grundtvig, N.F.S. (1851) *Danskeren*, bind 4. København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København.
- Riisager, Niels (2024) “Indledning til ‘Nytaars-Ønske’” i *Grundtvigs Værker*, udg. af Center for Grundtvigforskning ved Aarhus Universitet (www.grundtvigsværker.dk).

